

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРАВА

DOI: <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2025-61-2-83>

УДК [339.56:351.816]:342.531.41

О. С. ГРИНЬКЕВИЧ

докторка економічних наук, професорка,
завідувачка кафедри статистики
Львівського національного університету
імені Івана Франка,
Україна, м. Львів
e-mail: olha.hrynkevych@lnu.edu.ua
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-8646-8119>

І. Б. РОМАНИЧ

кандидат економічних наук, доцент кафедри
цифрової економіки та бізнес-аналітики
Львівського національного університету
імені Івана Франка,
Україна, м. Львів
e-mail: ihor.romanych@lnu.edu.ua
ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0007-1980-3582>

М. А. ГАНДЗЮК

здобувач освітнього ступеня «магістр»
освітньо-професійної програми «Економіка
та правове регулювання в бізнесі» Львівського
національного університету імені Івана Франка,
Україна, м. Львів
e-mail: maksym.handziuk@lnu.edu.ua
ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0004-3679-2422>

ВПЛИВ ЗАКОНОДАВЧИХ ІНІЦІАТИВ НА ПОВЕДІНКУ УЧАСНИКІВ РИНКУ МІЖНАРОДНИХ ПОШТОВИХ ВІДПРАВЛЕНЬ: АНАЛІЗ І ПРОГНОЗУВАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ СТАТИСТИЧНИХ МЕТОДІВ¹

Стаття присвячена статистичному аналізу, моделюванню і прогнозуванню поведінки споживачів ринку міжнародних поштових відправлень у зв'язку зі змінами

¹ © Гринькевич О. С., Романич І. Б., Гандзюк М. А., 2025. Стаття публікується на умовах ліцензії Creative Commons – Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).

Статтю розміщено на сайті збірника: <http://econtlaw.nlu.edu.ua>.

в митному та податковому законодавстві України. Метою дослідження є оцінити вплив законодавчих ініціатив на поведінку учасників ринку міжнародних поштових відправлень, зокрема в частині запровадження нульового безмитного порогу.

За даними однієї з поштово-логістичних компаній, із дотриманням принципів захисту конфіденційних даних, виконано статистичне моделювання і прогнозування впливу законодавчих змін порогу безмитної вартості на поведінку споживачів за допомогою показника кількості міжнародних поштових відправлень. Статистичний аналіз, моделювання і прогнозування динаміки кількості міжнародних посилок не підтвердили істотного впливу на поведінку споживачів зміни безмитного порогу посилок. Аналіз історичних даних показав, що зниження безмитного порогу не вплинули на загальну позитивну динаміку кількості відправлень, проте призвели до зміни структури купівель: зросла частка посилок, вартість яких перевищує новий ліміт. Це свідчить про те, що додаткові витрати на митне оформлення не стали вирішальним фактором для відмови від міжнародних купівель, однак такі зміни створюють «період адаптації», під час якого попит на закордонні товари зменшується.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що учасники ринку поштових перевезень можуть урахувати їх в управлінні змінами в операційній і маркетинговій діяльності для забезпечення конкурентних позицій, прогнозування динаміки фінансових надходжень, мінімізації ризиків зменшення попиту на поштові послуги.

Ключові слова: ринок міжнародних поштових відправлень, поведінка споживачів, аналіз часових рядів, статистичне моделювання, прогнозування, сезонність.

JEL Classification: L87; C10; K23.

Постановка проблеми. Збалансування інтересів учасників ринку міжнародних поштових перевезень є однією з головних умов його ефективного функціонування, особливо в умовах запровадження законодавчих змін, зумовлених захистом інтересів економічної безпеки країни, перспективами євроінтеграції, іншими соціально-економічними та політичними чинниками.

В умовах глобалізації та стрімкого розвитку електронної комерції ринок міжнародних поштових відправлень відіграє дедалі важливішу роль у міжнародній торгівлі. Законодавчі зміни в митному та податковому регулюванні безпосередньо впливають на динаміку цього ринку, формуючи нові моделі поведінки його учасників. Особливої актуальності набуває дослідження наслідків запровадження нульового безмитного порогу в Україні через відсутність комплексного аналізу та науково обґрунтованого прогнозу реакції учасників ринку міжнародних поштових відправлень на зміни законодавчого регулювання. Це створює невизначеність як для державних органів, зацікавлених у збільшенні податкових надходжень, так і для комерційних структур, що прагнуть адаптувати свої бізнес-моделі до нових умов функціонування.

Суперечливий характер впливу законодавчих ініціатив виявляється в дисбалансі між фіскальними цілями держави та економічними інтересами споживачів і поштово-логістичних компаній. З одного боку, запровадження нульового безмитного порогу покликане збільшити надходження до державного бюджету, з іншого – може призвести до скорочення обсягів міжнародних відправлень та розвитку тіньових схем доставки товарів.

Досвід інших країн свідчить про неоднозначність наслідків таких законодавчих змін, що вимагає ретельного прогнозування з урахуванням особливостей українського ринку. Застосування статистичних методів аналізу часових рядів дає змогу виявити закономірності, характерні для вітчизняного ринку міжнародних поштових відправлень, та побудувати науково обґрунтовані прогнозні моделі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій із питань функціонування та правового регулювання ринку поштових відправлень, зокрема таких авторів, як А. М. Захаренко-Селезньова (А. М. Zakharenko-Selezniova) [1], М. Т. Горбачевський (М. Т. Horbachevskiy) і К. В. Процак (К. V. Protsak) [2], О. П. Капрій (О. Р. Kaprii) і Н. І. Михайлик (N. I. Mykhailyk) [3], А. В. Мало-голова (А. V. Maloholova) та І. І. Монтрін (I. I. Montrin) [4], І. Б. Романич (I. B. Romanych) [5], К. А. Сочка (K. A. Sochka) і М. М. Палінчак (M. M. Palinchak) [6], В. Ю. Стрілець (V. Yu. Strilets), Б. В. Гаращенко (B. V. Harashchenko), В. Р. Соколовський (V. R. Sokolovskiy) та А. С. Аржаннікова (A. S. Arzhannikova) [7] дають підстави виокремити такі основні тенденції розвитку цього ринку:

- зростання обсягів міжнародної електронної комерції: збільшується популярність онлайн-шопінгу в Україні з закордонних онлайн-платформ та відповідно попит на міжнародні поштові відправлення. Зокрема, українці активно замовляють товари з Китаю, США та Європи;
- цифровізація послуг: багато компаній упроваджують цифрові інструменти для оптимізації логістики, відстеження відправлень та спрощення митного оформлення;
- конкуренція між приватними поштово-логістичними компаніями та державним оператором: приватні компанії часто пропонують швидші терміни доставки, персоналізовані послуги та гнучкі тарифи, що стимулює державного оператора до модернізації.

Незважаючи на актуальність проблеми, у науковій літературі недостатньо уваги приділяється кількісному аналізу впливу законодавчих змін на поведінку учасників ринку міжнародних поштових відправлень. Дослідження, що існують, здебільшого зосереджено на загальних тенденціях розвитку ринку, без детального аналізу причинно-наслідкових зв'язків між регуляторними

змiнами та реакцією споживачів. Таким чином, наукове обґрунтування та прогнозування впливу законодавчих ініціатив на поведінку учасників ринку міжнародних поштових відправлень є актуальною проблемою, вирішення якої має як теоретичне, так і прикладне значення для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

Формулювання цілей. Метою статті є прогнозування поведінки споживачів ринку міжнародних поштових відправлень у зв'язку зі змінами у митному та податковому законодавстві України, зокрема запровадження нульового безмитного порогу. У дослідженні запропоновано типологію учасників ринку міжнародних поштових перевезень з урахуванням особливостей їхніх інтересів, проведено аналіз динаміки кількості суб'єктів господарювання, які здійснюють міжнародні поштові перевезення відповідно до Класифікації видів економічної діяльності в Україні, а також основних тенденцій в обсягах податкових надходжень, виявлено вплив запровадження змін у порогах безмитної вартості посилок на поведінку споживачів з урахуванням історичних даних, методів статистичного прогнозування.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використано методи: групування і класифікації – для типології учасників ринку поштових перевезень, чіткого розуміння відповідних видів їхньої економічної діяльності та статистичної оцінки її обсягів; статистичні методи аналізу часових рядів – для виявлення тенденцій і циклічних коливань у динаміці кількості поштових відправлень; статистичні методи моделювання динаміки – для прогнозування поведінки споживачів на ринку міжнародних поштових перевезень у випадку зниження безмитного порогу; графічний і табличний методи – для візуалізації результатів економіко-статистичного аналізу та виявлення закономірностей взаємозв'язку і динаміки в показниках діяльності поштових операторів.

Виклад основного матеріалу.

1. Типологія учасників ринку міжнародних поштових відправлень

В Україні немає усталеного поняття щодо ринку, основним видом послуг якого є міжнародні поштові відправлення. Згідно з Законом України «Про поштовий зв'язок», «міжнародне поштове відправлення приймається для пересилання за межі України, доставляється в Україну або переміщується через територію України транзитом операторами поштового зв'язку».

Головними учасниками ринку міжнародних поштових відправлень є споживачі, поштово-логістичні компанії, електронні торговельні майданчики та державні інституції – регулятори ринку. У табл. 1 запропоновано типологію учасників цього ринку та визначено їхні інтереси.

Таблиця 1

Інтереси учасників ринку міжнародних поштових відправлень

Учасники	Інтереси
Споживачі	Швидка, надійна та доступна доставка посилок із-за кордону. Покупці очікують на прозорі умови, зручний сервіс та мінімальні митні ускладнення
Електронні торговельні майданчики	Забезпечення конкурентних цін та швидка доставка товарів для підвищення рівня продажів
Державні органи та підприємства	Збільшення наповнення бюджету за рахунок надходжень від митних та інших податкових платежів
Приватні поштово-логістичні компанії	Зниження витрат, забезпечення швидкості доставки, упровадження сервісів та інновацій задля отримання частки ринку
Мережі магазинів формату «One dollar store» із дешевими товарами	Зниження вартості міжнародної доставки товарів від виробників для підтримки низьких роздрібних цін, спрощення митних процедур, зменшення імпорتنих мит на товари низької вартості

Джерело: складене авторами за [4–7; 11; 12; 15].

Для дослідження ринку міжнародних поштових відправлень важливо чітко визначити типологію його учасників. Для цього використовують міжнародні й національні стандартні класифікації, однією з яких є Класифікація видів економічної діяльності. Згідно з КВЕД в Україні на ринку поштових відправлень можна виокремити такі види економічної діяльності на рівні класу:

- 47.91. Роздрібна торгівля, що здійснюється фірмами поштового замовлення або через мережу Інтернет;
- 52.29. Інша допоміжна діяльність у сфері транспорту;
- 53.10. Діяльність національної пошти;
- 53.20. Інша поштова та кур'єрська діяльність.

На рис. 1 наведено динаміку кількості юридичних осіб в Україні, які здійснюють діяльність на ринку поштових відправлень. Зауважимо, що офіційна статистика не деталізує міжнародні та внутрішні поштові відправлення.

Рис. 1. Кількість юридичних осіб в Україні, які здійснюють діяльність на ринку поштових відправлень
Джерело: побудовано за [8].

Як видно з візуалізованих на рис. даних, в Україні в умовах воєнного стану спостерігається щорічне зростання кількості операторів ринку поштових перевезень. Значно інтенсивнішим є зростання кількості учасників ринку поштових відправлень серед СПД-ФОП в аналогічних видах діяльності. Упродовж 2022–2024 років показник їхньої кількості зріс на 95,3% (рис. 2).

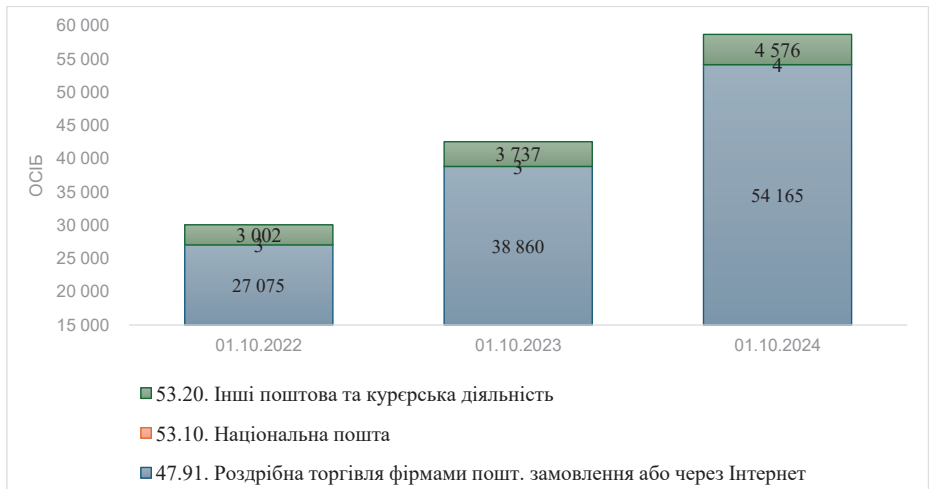

Рис. 2. Кількість фізичних осіб – підприємців в Україні, які здійснюють діяльність на ринку поштових відправлень, особи
Джерело: побудовано за [8].

Серед найбільших компаній на ринку міжнародних поштових перевезень в Україні з основним видом діяльності 53.20 «Інша поштова та кур'єрська діяльність» – Акціонерне товариство «Укрпошта», ТОВ «Нова пошта», ТОВ «СП «Росан» (табл. 2). Загалом, за даними ІТ-компанії You-Control, за цим видом діяльності зареєстровано 4600 СПД-ФОП і 606 юридичних осіб. Регіонами – лідерами в цій галузі є м. Київ (1622 СПД-ФОП і підприємств), Київська область (400), Одеська (395), Дніпропетровська (372), Львівська (350), Харківська (272) області [9].

Таблиця 2

Фінансово-економічні показники найбільших учасників ринку міжнародних поштових перевезень в Україні у 2023 р.

Фінансово-економічні показники	Юридичні особи		
	АТ «Укрпошта»	ТОВ «Нова пошта»	ТОВ «СП «Росан»
Активи, тис. грн на кінець року	11502953,00	23101706,00	383376,00
Власний капітал, тис. грн на кінець року	6518597,00	4654,00	92153,00
Чистий дохід, тис. грн	11581111,00	36468879,00	792555,00
Чистий прибуток (збиток), тис. грн	-796361,00	3967156,00	9762,00
Кількість працівників, особи	40024	26327	291

Джерело: складено за даними фінансової звітності компаній із відкритих джерел.

Міжнародні поштові оператори, виконуючи функцію ключових посередників у глобальній торгівлі та обміні товарами, безпосередньо взаємодіють з податковими і митними системами різних країн. Ця взаємодія набуває особливого значення, коли йдеться про митні платежі – невід'ємний елемент міжнародного поштового обміну.

2. Надходження податкових і митних платежів від зовнішньої торгівлі: основні тенденції

Розуміння структури митних платежів, їх нарахування та сплати є важливим як для самих операторів, так і для кінцевих споживачів їхніх послуг, оскільки ці аспекти впливають на швидкість доставки, вартість та загальну ефективність міжнародних поштових перевезень.

На рис. 3 наведено динаміку доходів держбюджету від сплати ПДВ з ввезених на територію України товарів.

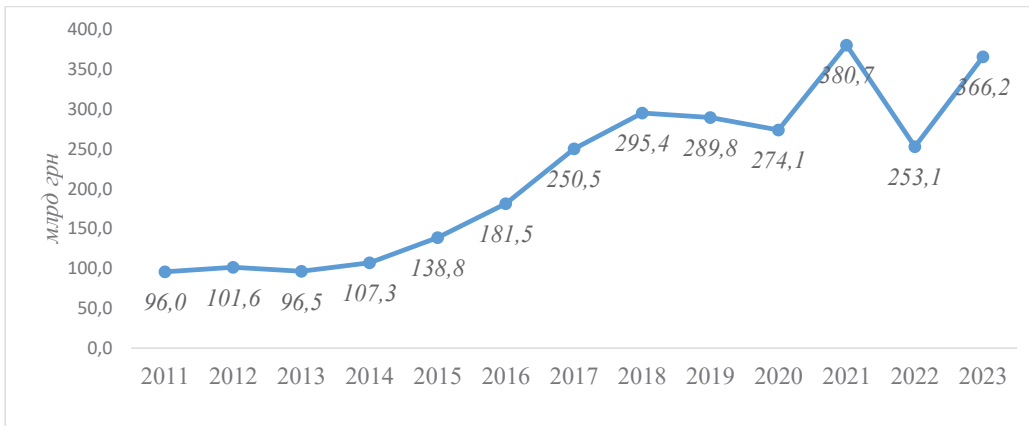

Рис. 3. Динаміка надходжень до Державного бюджету України від податку на додану вартість із ввезених на територію України товарів, млн грн

Джерело: побудовано за [10].

На рис. 4 зображено динаміку доходів Держбюджету України від сплати податків на міжнародну торгівлю та зовнішні операції.

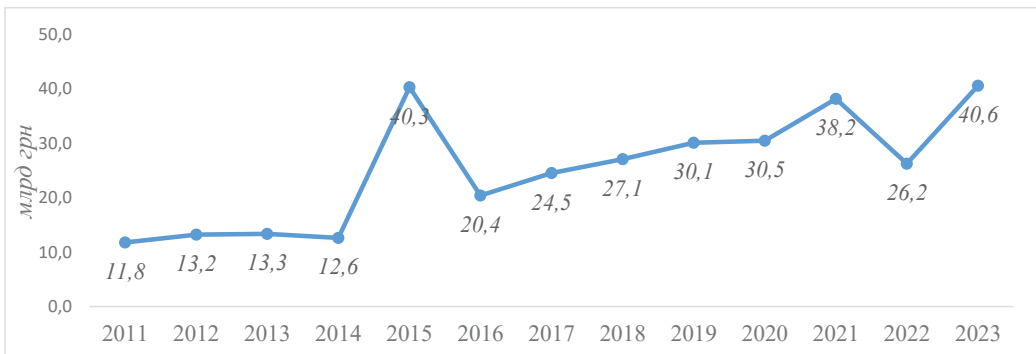

Рис. 4. Динаміка надходжень до Державного бюджету України від податків на міжнародну торгівлю та зовнішні операції, млн грн

Джерело: побудовано за [10].

До групи податків на міжнародну торгівлю та зовнішні операції відносять: ввізне мито (мито на товари, що ввозяться суб'єктами підприємницької діяльності, мито на товари, які ввозяться громадянами) та вивізне мито (мито

на товари, що вивозяться суб'єктами підприємницької діяльності, мито на товари, які вивозяться громадянами).

На підставі даних рис. 3 та 4 можна дійти висновку, що ПДВ з увезених на територію України товарів та податки на міжнародну торгівлю і зовнішні операції забезпечують значні доходи до держбюджету: 33,79% – частка цих податків в усіх податкових надходженнях та 15,47% – у доходах держбюджету. Спостерігається зменшення надходжень до державного бюджету в 2022 році через початок повномасштабної війни, проте у 2023 році ці показники знову зросли.

Офіційна статистика Національного банку України вказує на поступову стабілізацію економіки, активізацію імпорту та зовнішньої торгівлі, що свідчить про відновлення бізнес-активності та покращання загальної макроекономічної ситуації. Податкові надходження від імпорту та міжнародної торгівлі є критично важливими для наповнення державного бюджету, оскільки вони забезпечують фінансування соціальних програм, оборонного сектору та інфраструктурних проєктів.

3. Законодавчі зміни на ринку міжнародних поштових відправлень: аналіз і моделювання впливу на динаміку кількості посилок

Митне законодавство України зазнало значних змін упродовж останніх років, особливо в частині оподаткування міжнародних поштових відправлень. Ці зміни спрямовано на адаптацію до європейських стандартів, боротьбу з ухиленням від сплати податків та наповнення державного бюджету.

У 2018 р. Верховна Рада України прийняла законопроект №9260, яким внесено зміни до Податкового кодексу України. Згідно з цими змінами, з 1 січня 2019 року планувалось обмежити кількість безмитних посилок 3-за кордону до трьох на місяць для одного отримувача. Вартість кожної такої посилки не повинна була перевищувати 150 €. У разі перевищення цієї кількості або вартості передбачалося оподаткування додаткових відправлень податком на додану вартість та митом.

У 2019 році прийнято рішення про скасування обмеження на кількість безмитних посилок. Натомість, з 1 липня 2019 року ліміт вартості безмитного ввезення для фізичних осіб було знижено з 150 до 100 €. Це означало, що всі міжнародні посилки вартістю понад 100 € підлягали оподаткуванню ПДВ за ставкою 20%. Поштові оператори були визначені як податкові агенти, відповідальні за нарахування та сплату податків з таких посилок.

У 2022 році, враховуючи економічну ситуацію та з метою підтримки споживачів, український парламент прийняв рішення про підвищення ліміту безмитного ввезення товарів у міжнародних поштових відправленнях. Поріг було збільшено на 50 € і він знову становив 150 €. Це означало, що отримувачі могли без сплатити мита та ПДВ отримувати посилки вартістю до 150 €.

У разі перевищення цього ліміту, на суму перевищення накладалися податок у розмірі 20% та мито в розмірі 10%.

У 2024 році у Верховній Раді України було зареєстровано законопроекти № 12429 та № 12430, що передбачають зниження безмитного порогу для міжнародних посилок від фізичних осіб до фізичних осіб зі 150 до 45 € та до нуля у випадку посилки, у якій містяться куплені на закордонному торговельному майданчику товари. Ця ініціатива обґрунтована необхідністю наповнення державного бюджету та боротьбою з ухиленням від сплати податків. Однак пропозиція викликала дискусії серед експертів і поштових операторів, які висловлювали занепокоєння щодо можливого зниження обсягів міжнародних відправлень і негативного впливу на споживачів.

Для вивчення впливу законодавчих змін на ринок міжнародних поштових відправлень, а саме на поведінку споживачів, поставлені такі дослідницькі запитання:

1. Як вплинуло законодавче зниження безмитного порогу, яке набрало чинності у 2020 році, на поведінку споживачів на ринку міжнародних поштових відправлень в Україні? Наскільки істотним був цей вплив?

2. Як зміниться поведінка споживачів у зв'язку із запровадженням нульової порогової вартості посилок і подальшої сплати мита?

З урахуванням того, що у відкритому доступі відсутня офіційна статистика та адміністративні дані про кількість міжнародних поштових відправлень, для з'ясування відповіді на перше дослідницьке запитання використано дані, надані однією з поштово-логістичних компаній України. Ряд динаміки загальної кількості посилок із розподілом на посилки, вартість яких не перевищує і перевищує величину безмитного порогу, представлено на рис. 5. У зв'язку із захистом конфіденційної інформації, первинні емпіричні рівні ряду динаміки скориговані на поправний коефіцієнт.

Як видно з рис. 5, зниження безмитного порогу у 2020 році не вплинуло на загальну позитивну тенденцію щорічного зростання кількості міжнародних відправлень. Швидкість зростання, навпаки, зросла, оскільки додатковим стимулятором виявилася глобальна пандемія COVID-19, яка з 2020 року сприяла збільшенню попиту на послуги з поштових перевезень. Чинником різкого короточасного зменшення кількості міжнародних відправлень стала російська військова агресія, проте з останнього кварталу 2022 року динаміка зростання відправлень відновилася.

Тенденція загального щорічного зростання кількості міжнародних поштових відправлень упродовж 2018–2024 років характеризується сезонними коливаннями. Вони найбільш помітні у зростанні кількості міжнародних відправлень у період грудня–січня (різдвяний цикл свят) і квітня (великодній цикл

свят). Щорічне зниження кількості відправлень найпомітнішим є у трьох місяцях – лютому, липні і серпні.

Зниження безмитного порогу не вплинуло на щорічну позитивну динаміку кількості В2С міжнародних відправлень, але помітно змінило структуру посилок з розподілом на ті, вартість яких не перевищує і перевищує величину безмитного порогу. Після запровадження нижчого безмитного порогу частка посилок, вартість яких перевищила його, зросла в середньому на 10,5%. Отже, для споживачів додаткові витрати на міжнародні відправлення не стали причиною відмови від них.

Для моделювання і прогнозування поведінки споживачів на ринку міжнародних поштових відправлень використано такий алгоритм [13; 14]:

1. Формування бази даних про динаміку показника за місяцями року (Y_{ij} – емпіричні рівні динамічного ряду; i – індекс місяця року; j – індекс року).

2. Перевірка динаміки показника на наявність тренду та сезонних коливань фз використанням графічного чи інших методів.

3. У разі наявності тенденції в динаміці показника побудова рівняння тренду та визначення теоретичних рівнів ряду динаміки Y_{ij} .

4. Розрахунок помісячних / поквартальних індексів сезонності: $I_{ij}^{сез} = \frac{y_{ij}}{Y_{ij}} * 100\%$, де y_{ij} – емпіричне значення рівня ряду у i -му місяці/кварталі j -ого року; Y_{ij} – відповідне теоретичне значення ряду, обчислене на основі рівняння тренду.

5. Розрахунок середньоквартальних / середньомісячних індексів сезонності за формулою (де m – кількість років): $I_i^{сез} = \frac{\sum_{j=1}^m I_{ij}^{сез}}{n}$.

6. Коригування теоретичних рівнів ряду динаміки на середньоквартальні / середньомісячні індекси сезонності за формулою: $Y_{ij}^{сез} = Y_{ij} * I_i^{сез}$.

7. Використання індексів сезонності в коригуванні прогнозних показників.

Для підвищення надійності точкового прогнозу його доповнюють довірчими межами, обчисленими із заданою ймовірністю:

$Y_{прогн} - \Delta y_{прогн}; Y_{прогн} + \Delta y_{прогн}$, де $Y_{прогн} - \Delta y_{прогн}$ – нижня межа довірчого інтервалу; $Y_{прогн} + \Delta y_{прогн}$ – верхня межа довірчого інтервалу; $\Delta y_{прогн}$ – гранична похибка інтервалу довіри прогнозу.

Граничну похибку інтервалу довіри прогнозу розраховують за формулою:

$\Delta y_{прогн} = \frac{t_{1-\alpha}(k)\sigma_{yx}}{\sqrt{n}} \sqrt{1 + \frac{(x_{прогн} - \bar{x})^2}{\sigma_x^2}}$, де $t_{1-\alpha}(k)$, – табличне значення коефіцієнта Стюдента при ймовірності $1-\alpha$ і числі ступенів свободи $k = n$; $\sigma_{yx} = \sqrt{\frac{\sum(y-\bar{y})^2}{n-m}}$ – се-

редньоквадратичне відхилення теоретичних даних від емпіричних; m – кількість параметрів рівняння тренду; σ_x – середньоквадратичне відхилення факторної ознаки.

На основі аналізу історичних даних (рис. 5) можна зробити попередній висновок, що зміна у митному порозі не вплинула на поведінку споживачів у довгостроковому періоді. Важливо також зазначити, що суттєвий вплив на динаміку міжнародних посилок мала пандемія COVID-19, яка спричинила різке зростання попиту на послуги поштових операторів і стала додатковим чинником зміщення результатів моделювання у 2021 році. Другим важливим чинником, який найбільше позначився на зміщенні результатів моделювання у березні-травні 2022 року, стала російська військова агресія. Водночас важливо зауважити, що з осені 2022 року закономірності динаміки і сезонних коливань у міжнародних поштових відправленнях відновилися за аналогією з довоєнним часом.

На рисунку 6 наведено результати моделювання динаміки поведінки споживачів на ринку міжнародних поштових відправлень та її помісячного прогнозування у 2025 році з урахуванням точкових та інтервальних прогнозних оцінок з урахуванням імовірності 0,95 ($t_{1-\alpha}(k) = t_{0,95}(96) = 1,9848$). Теоретичні рівні динаміки кількості міжнародних поштових відправлень визначені за рівнянням тренду $Y = 176,74x^2 - 4956,2x + 295237$, $R^2 = 0,7$. Зважаючи на сезонність досліджуваного явища, теоретичні рівні початкового тренду скориговано на індекси сезонності, обчислені за наведеними вище формулами.

Висновки. Ринок міжнародних поштових відправлень в Україні демонструє стійке зростання, що пов'язано з розвитком електронної комерції та популярністю онлайн-шопінгу. Основними учасниками ринку є споживачі, поштово-логістичні компанії, електронні торговельні майданчики та державні органи і підприємства, інтереси яких формують динамічне конкурентне середовище. Споживачі прагнуть отримувати товари з-за кордону швидко, зручно та за вигідними цінами, поштові оператори намагаються забезпечити надійну доставку та розширити спектр цифрових та інноваційних послуг, а держава фокусується на збільшенні податкових надходжень від зростання попиту на ринку.

Результати аналізу даних офіційної статистики України вказують на швидке зростання кількості учасників ринку як серед юридичних осіб, так і серед фізичних осіб – підприємців. Зростання динаміки операторів міжнародної доставки відправлень супроводжується збільшенням надходжень до бюджету, зокрема податків на міжнародну торгівлю й зовнішні операції. Статистичний аналіз, моделювання і прогнозування динаміки кількості міжнародних посилок з використанням історичних даних однієї з найбільших поштово-логістичних компаній України не підтвердили істотного впливу на поведінку споживачів зниження безмитного порогу посилок у 2020 році.

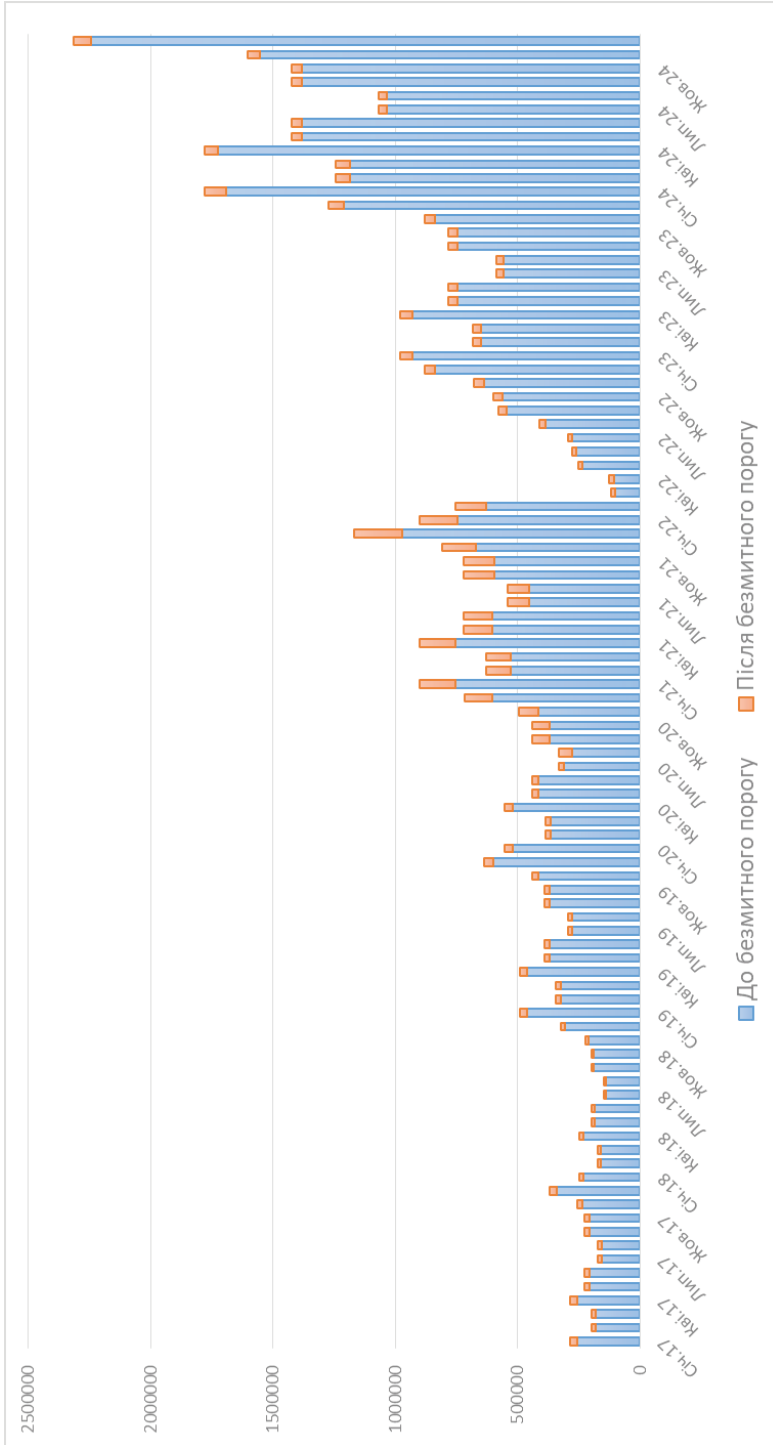

Рис. 5. Динаміка кількості В2С міжнародних відправлень із розподілом на посылки, вартість яких не перевищує і перевищує величину безмитного порогу, шлуки
Джерело: дані однієї з поштово-логістичних компаній України

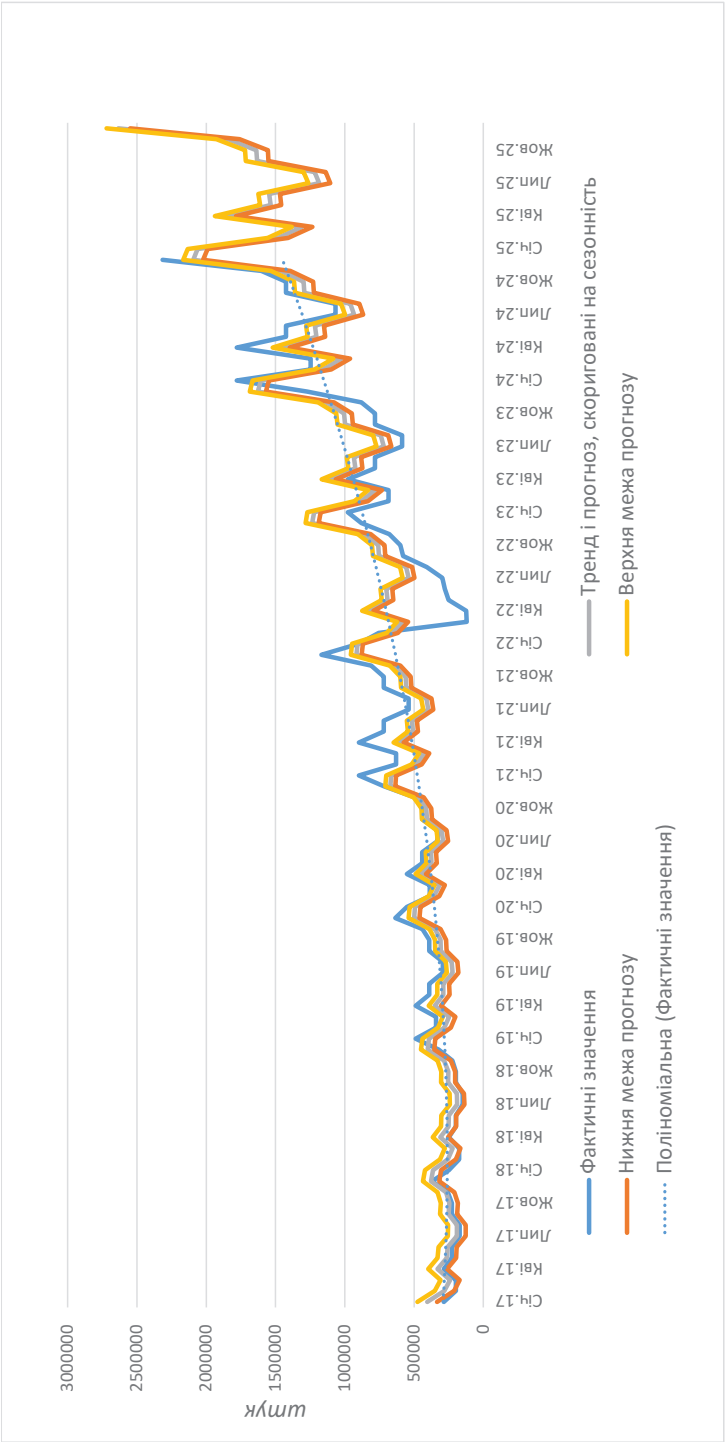

Рис. 6. Результати моделювання кількості міжнародних поштових відправлень упродовж 2017–2024 років та їхнє прогнозування (точкові та інтервальні оцінки) у 2025 році на основі тренду і коригування сезонності

Джерело: Розраховане авторами.

Додатковим чинником, який вплинув на відсутність помітного зменшення кількості міжнародних відправлень стала глобальна пандемія COVID-19. Аналіз історичних даних показав, що зниження безмитного порогу не вплинули на загальну позитивну динаміку кількості відправлень, але призвели до зміни структури покупок: зросла частка посилок, вартість яких перевищує новий ліміт. Це свідчить про те, що додаткові витрати на митне оформлення не стали вирішальним фактором для відмови від міжнародних купівель, проте такі зміни створюють «період адаптації», під час якого попит на закордонні товари зменшується. Водночас залишається відкритим питання про поведінку споживачів на ринку міжнародних поштових відправлень у разі запровадження в Україні нульового безмитного порогу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Захаренко-Селезньова А. М. Дослідження стану поштових операторів України. *Scientific bulletin of PUET: economic sciences*. 2023. № 3 (109). URL: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2023-3-6>.
2. Горбачевський М. Т., Процак К. В. Шляхи і тенденції формування лояльності споживачів до українських поштових операторів. *Актуальні питання економічних наук*. 2024. № 5. С. 1–17. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14511081>.
3. Капрій О., Михайлик Н. Тенденційний аналіз логістичних послуг ринку поштового зв'язку. *Науковий вісник ОНЕУ*. 2023. № 10 (311). С. 99–107. DOI: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2023-10-311-99-107>.
4. Малоголова А. В., Монтрін І. І. Аналіз вітчизняного ринку поштових послуг. *Збірник наукових праць ЛОГОС*. 2020. Т. 1. С. 15–17. DOI: <https://doi.org/10.36074/20.11.2020.v1.04>.
5. Романич І. Б. Конкурентний моніторинг у логістичному бізнесі. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2024. Вип. 12. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14544990>.
6. Сочка К., Палінчак М. Митні платежі як фіскальний інструмент держави: тенденції та виклики поточного періоду. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2023. № 48. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-48-12>.
7. Стрілець В. Ю., Гаращенко Б. В., Соколовський В. Р., Аржаннікова А. С. Сучасні тренди та перспективи інтернет-торгівлі як інструменту стратегічного розвитку підприємств в умовах глобалізації. *Підприємництво та інновації*. 2024. Вип. 32. С. 239–245.
8. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 17.03.2025).
9. Каталог компаній України / You Control. URL: <https://catalog.youcontrol.market/transport-i-lohistryka/53.20> (дата звернення: 17.03.2025).
10. Доходи держбюджету за 2011–2023 pp. / Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/files/macro/C_budget_y.xlsx (дата звернення: 17.02.2025).

11. Пересилання товарів у міжнародних поштових та експрес-відправленнях / Державна митна служба України. URL: <https://customs.gov.ua/mitnitsia-i-poshta> (дата звернення: 17.03.2025).
12. Безмитні ліміти в інших країнах / Укрпошта. URL: <https://surl.li/ojntpr> (дата звернення: 17.03.2025).
13. Єріна А. М. Статистичне моделювання та прогнозування : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2001. 170 с.
14. Економічна аналітика в бізнесі: навч. посіб. / О. С. Гринькевич, С. О. Матковський, А. В. Сидорова та ін. ; за ред. О. С. Гринькевич, С. О. Матковського, А. В. Сидорової, Н. С. Струк. Львів : ЛНУ імені Івана Франка; Вінниця, 2022. 480 с.
15. Даниленко Т. Листування за законом: як зміниться регулювання поштового зв'язку в Україні. *Mind.ua*. 2022. 15 листоп. URL: <https://surl.li/kvkqky> (дата звернення: 17.03.2025).

REFERENCES

1. Zakharenko-Selezniova, A. M. (2023). Doslidzhennia stanu poshtovykh operatoriv Ukrainy [Research on the state of postal operators in Ukraine]. *Scientific bulletin of PUET: Economic Sciences*, 3(109). <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2023-3-6> [in Ukrainian].
2. Horbachevskiy, M. T., & Protsak, K. V. (2024). Shliakhy i tendentsii formuvannia loialnosti spozhyvachiv do ukraïnskykh poshtovykh operatoriv [Ways and trends of consumer loyalty formation to Ukrainian postal operators]. *Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk – Current issues in economic sciences*, 5, 1–17. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14511081> [in Ukrainian].
3. Kaprii, O., & Mykhailuk, N. (2023). Tendentsiinyi analiz lohistychnykh posluh rynku poshtovoho zviazku [Trend analysis of logistics services in the postal service market]. *Naukovyi visnyk ONEU – ONEU Scientific Bulletin*, 10(311), 99–107. <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2023-10-311-99-107> [in Ukrainian].
4. Maloholova, A. V., & Montrin, I. I. (2020). Analiz vitchyznianoho rynku poshtovykh posluh [Analysis of the domestic postal services market]. *Zbirnyk naukovykh prats AIOΓOΣ – Collection of scientific works AIOΓOΣ*, 1, 15–17. <https://doi.org/10.36074/20.11.2020.v1.04> [in Ukrainian].
5. Romanych, I. B. (2024). Konkurentnyi monitorynh u lohistychnomu biznesi [Competitive monitoring in logistics business]. *Zdobutky ekonomiky: perspektyvy ta innovatsii – Economic achievements: prospects and innovations*, 12. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14544990> [in Ukrainian].
6. Sochka, K., & Palinchak, M. (2023). Mytni platezhi yak fiskalni instrument derzhavy: tendentsii ta vyklyky potochnoho periodu [Customs payments as a fiscal instrument of the state: Trends and challenges of the current period]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, 48. <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-48-12> [in Ukrainian].
7. Strilets, V. Yu., Harashchenko, B. V., Sokolovskyi, V. R., & Arzhannikova, A. S. (2024). Suchasni trendy ta perspektyvy internet-torhivli yak instrumentu stratehichnoho rozvytku pidpriemstv v umovakh hlobalizatsii [Modern trends and prospects of e-commerce as a tool for strategic development of enterprises in the context of globalization]. *Pidpriiemnytstvo ta innovatsii – Entrepreneurship and Innovation*, 32, 239–245 [in Ukrainian].

8. State Statistics Service of Ukraine. Official site. <https://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
9. You Control. *Katalog kompanii Ukrainy* [Catalog of companies in Ukraine]. <https://catalog.youcontrol.market/transport-i-lohystyka/53.20> [in Ukrainian].
10. National Bank of Ukraine. *Dokhody derzhbiudzhetu za 2011–2023 rr.* [State budget revenues for 2011–2023]. https://bank.gov.ua/files/macro/C_budget_y.xlsx [in Ukrainian].
11. State Customs Service of Ukraine. *Peresylannia tovariv u mizhnarodnykh poshtovykh ta ekspres-vidpravlenniakh* [Shipping goods in international postal and express shipments]. <https://customs.gov.ua/mitnitsia-i-poshta> [in Ukrainian].
12. Ukrposhta. *Bezmytni limity v inshykh krainakh* [Duty-free limits in other countries]. <https://surl.li/ojntpr> [in Ukrainian].
13. Yerina, A. M. (2001). *Statystychne modeliuвання ta prohnouвання* [Statistical modeling and forecasting]. KNEU [in Ukrainian].
14. Hrynkevych, O. S., Matkovskiy, S. O., Sydorova, A. V., & Struk, N. S. (Eds.). (2022). *Ekonomichna analityka v biznesi* [Economic analytics in business]. Ivan Franko National University of Lviv [in Ukrainian].
15. Danylenko, T. (2022, November 15). Lystuvannia za zakonom: yak zminytsia rehuliuвання poshtovoho zviazku v Ukraini [Correspondence by law: How postal regulations will change in Ukraine]. *Mind.ua*. <https://surl.li/kvkqky> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 22.03.2025

Стаття пройшла рецензування: 05.05.2025

Стаття рекомендована до опублікування: 27.05.2025

O. S. HRYNKEVYCH

Doctor of Science (Economics), Professor, Head of the Department of Statistics, Ivan Franko National University of Lviv, Ukraine, Lviv

I. B. ROMANYCH

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Department of Digital Economy and Business Analytics, Ivan Franko National University of Lviv, Ukraine, Lviv

M. A. HANDZIUK

Applicant for the educational degree «master», program «Economics and Legal Regulation in Business», Ivan Franko National University of Lviv, Ukraine, Lviv

IMPACT OF LEGISLATIVE INITIATIVES ON THE BEHAVIOR OF INTERNATIONAL POSTAL SHIPMENT MARKET PARTICIPANTS: ANALYSIS AND FORECASTING USING STATISTICAL METHODS

Problem setting. Introducing a zero duty-free threshold in Ukraine creates uncertainty due to insufficient analysis of how international postal shipment market participants will

respond. This affects both government revenue objectives and businesses adapting to new conditions. The policy creates tension between fiscal goals and the economic interests of consumers and postal-logistics companies, potentially increasing budget revenue while risking decreased shipment volumes and encouraging informal delivery channels.

International experience shows mixed results from such policies, necessitating careful forecasting tailored to Ukraine's market specifics using statistical time series analysis to develop evidence-based predictions.

Paper objective. The research aims to evaluate the impact of legislative initiatives on participants' behavior in the international postal delivery market, particularly regarding the implementation of a zero duty-free threshold.

Paper main body. The study employs statistical methods for time series analysis, statistical modeling, and forecasting that account for seasonality factors. The research identifies the types and interests of participants in the international postal transportation market, analyzes the dynamics in the number of postal operators considering their legal status and main economic activities, and examines customs and other tax revenue from foreign trade.

Using data from one of the international postal operators, while adhering to data confidentiality principles, the study conducts statistical modeling and forecasting of how legislative changes to the duty-free value threshold affect consumer behavior, as measured by the number of international postal deliveries.

Conclusion of the research. The international postal shipment market in Ukraine exhibits robust growth, correlating with e-commerce development and the increasing popularity of online shopping. The expanding operational scope of international delivery providers is accompanied by enhanced budgetary contributions, particularly regarding taxes on international trade and external operations.

Statistical analysis, modeling, and forecasting of international parcel volume dynamics, utilizing historical data from one of Ukraine's largest postal-logistics companies, did not substantiate a significant impact on consumer behavior following the reduction of the duty-free threshold for parcels in 2020. The global COVID-19 pandemic served as an additional factor mitigating any notable decrease in international shipment volumes.

Examination of historical data revealed that the duty-free threshold reduction did not adversely affect the overall positive trajectory of shipment quantities; however, it precipitated structural modifications in purchasing patterns, evidenced by an increased proportion of parcels exceeding the new value limit. This indicates that additional customs clearance expenses did not constitute a decisive factor in deterring international purchases. However, such regulatory adjustments create an «adaptation period» during which demand for foreign goods temporarily diminishes.

Nevertheless, the consumer behavior question in the international postal shipment market remains unresolved in the event of Ukraine implementing a zero duty-free threshold.

Short Abstract for an article

This article focuses on statistical analysis, modeling, and forecasting consumer behavior in the international postal delivery market in response to changes in Ukraine's customs and tax legislation. The research aims to evaluate the impact of legislative initiatives on participants' behavior in the international postal delivery market, particularly regarding the implementation of a zero duty-free threshold.

Statistical analysis, modeling, and forecasting of international parcel dynamics did not confirm a significant impact on consumer behavior due to changes in the duty-free parcel threshold. Analysis of historical data revealed that reducing the duty-free threshold did not affect the overall positive trend in delivery volumes but led to changes in purchase structure: the proportion of parcels exceeding the new limit increased. This suggests that additional customs clearance costs did not become a decisive factor in discouraging international purchases; however, such changes create an «adaptation period» during which demand for foreign goods decreases.

Keywords: international postal shipment market, consumer behavior, time series analysis, statistical modeling, forecasting, seasonality.

Article details:

Received: 22 March 2025

Revised: 05 May 2025

Accepted: 27 May 2025

Рекомендоване цитування: Гринькевич О. С., Романич І. Б., Гандзюк М. А. Вплив законодавчих ініціатив на поведінку учасників ринку міжнародних поштових відправлень: аналіз і прогнозування з використанням статистичних методів. *Економічна теорія та право*. 2025. № 2 (61). С. 83–101. DOI: <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2025-61-2-83>.

Suggested citation: Hrynkevych, O. S., Romanych, I. B., & Handziuk, M. A. (2025). Vplyv zakonodavchykh initsiatyv na povedinku uchasnykiv rynku mizhnarodnykh poshtovykh vidpraven: analiz i prohnozuvannia z vykorystanniam statystychnykh metodiv [Impact of legislative initiatives on the behavior of international postal shipment market participants: Analysis and forecasting using statistical methods]. *Ekonomichna teoriia ta pravo – Economic Theory and Law*, 2(61), 83–101. <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2025-61-2-83> [in Ukrainian].